

Archeologové z MU zkoumají lokalitu Amerika, zřejmě nejstarší zemědělské osídlení ve střední Evropě

4.8.2026 - Peter Tóth | Masarykova univerzita

Tým archeologů Filozofické fakulty MU zahájil výzkum na lokalitě Amerika v Těšeticích-Kyjovicích na Znojemsku. V osadě z období neolitu nyní badatelé odkrývají tzv. dlouhý dům, u něhož našli cenné úlomky lineární keramiky. Amerika je také pozůstatkem dosud nejstarší zemědělské vesnice na Moravě - lidé zde hospodařili už kolem roku 5400 př. n. l.

Archeologové Filozofické fakulty MU každoročně v létě zkoumají archeologická naleziště, a to včetně lokality Těšetice-Kyjovice na Znojemsku. Letos se jejich výzkum přesunul na nově vytyčenou polohu s názvem Amerika, kterou objevili teprve loni. Po přípravných pracích a geofyzikálních průzkumech zde zahájili v minulých týdnech samotný výzkum.

Název Amerika vychází z již dříve uváděného značení ve starých mapách. Toto „nové pole“ bylo původně pokryto lesy, odlesněno bylo po roce 1913. Archeologové název převzali ze současných map. Podle vedoucího výzkumu Petra Tótha je lokalita značně poničená moderní orbou polí. „Výzkum zahajujeme ve správný čas, později už by to zřejmě nebylo s ohledem na destrukci půdy možné,“ říká archeolog.

Amerika se nachází přibližně 1 km severozápadně od již prozkoumané lokality Sutny. Sutny u Těšetic na Znojemsku jsou jedním z nejvýznamnějších pravěkých nalezišť ve střední Evropě. Lokalita vstoupila do dějin objevem kruhového příkopového areálu - rondelu. Rondel se v letech 1968-1978 stal vůbec prvním detailně prozkoumaným objektem tohoto typu ve střední Evropě. Jedná se o polykulturní naleziště s pozůstatky od neolitu (lineární, vypíchaná a malovaná keramika) až po dobu železnou včetně hrobu kultury zvoncovitých pohárů. Archeologové filozofické fakulty zde vedou výzkumy už přes šedesát let.

Archeologové předpokládali, že Amerika pochází ze stejného časového období jako naleziště Sutny. Nejnovější poznatky nasvědčují, že by mohlo jít o vůbec nejstarší zemědělské osídlení ve střední Evropě. „Amerika byla osídlena zřejmě už v roce 5400 př. n. l., což je ještě dříve, než bylo osídleno naleziště Sutny. Odhadujeme, že skupina osadníků žila nejdříve v lokalitě Amerika a teprve později se přesídlila do lokace Sutny,“ uvádí Tóth. Rok 5400 př. n. l. je podle něj zlomový: v úrodnějších oblastech začínají vznikat první zemědělské komunity, které praktikují pěstování kulturních plodin a chov domácích zvířat.

Dosud výzkumníci pod vedením archeologa Petra Tótha částečně odkryli tzv. dlouhý dům a zjišťují, jaký je vztah mezi polohami Sutny a Amerika. Jak spolu obě komunity koexistovaly? S jakým časovým odstupem vznikly? A kolik dalších domů a cenných artefaktů lokalita Amerika skrývá? Archeologové odhadují, že dlouhých domů může být v Americe až čtyřicet, možná i více. Otevírá se tak před nimi nová a zřejmě velmi dlouhá etapa výzkumu.

Na rozdíl od již prozkoumané lokality Sutny, kde se vyskytuje černozem, je Amerika na písčitém podloží. To práci archeologů zpomaluje. „Kopání je pro nás fyzicky náročnější a odkrýv je zdlouhavější. Pomalejší postup prací a písčitá zemina nám ale umožňuje nalézat i menší, například milimetrové úlomky keramiky, které bychom mohli přehlédnout,“ dodává Tóth.

Tzv. dlouhý dům v archeologii označuje pravěký typ velké obdélné stavby z kůlové konstrukce, která sloužila jako obydlí prvních zemědělců v období neolitu. Půdorys byl úzký, šířka okolo šesti metrů, přičemž délka mohla být až 40 metrů. Dům měl pravděpodobně sedlovou střechu a stěny byly omazané hliněnou omítkou.

Období staršího neolitu je typické přechodem k zemědělství a chovu zvířat, vznikem trvalých sídel. Ve střední Evropě a na našem území je toto období spjato s prvními rolníky. Zatímco dřívější lovecko-sběračské komunity migrovaly, v období staršího neolitu si lidé stavěli domy s pevnými konstrukcemi, vyráběli keramiku a nové nástroje. Starší neolit (mladší doba kamenná, přibližně 5400–4500 př. n. l.) představuje zásadní přelom, kdy se člověk anatomicky zcela shodný s dnešním (*Homo sapiens*) stal tvůrcem moderního způsobu života.

Lokalita Těšetice-Kyjovice v oblasti Znojenské pahorkatiny patří k nejvýznamnějším neolitickým nalezištím ve střední Evropě. Poprvé lokalitu archeologové identifikovali v roce 1956, následné rozsáhlé vykopávky začaly v roce 1964. Od roku 1967 badatelé na místě vedou systematické archeologické výzkumy. Během více než šesti desetiletí objevili nálezy datované od paleolitu až po halštatské období. Geofyzikální průzkumy prováděné v letech 2007 až 2011 v oblasti o rozloze 17,2 hektaru odhalily přítomnost přibližně 1 500 archeologických útvarů. Neolitické osídlení se rozkládalo na ploše 13,5 hektarů a obsahovalo odhadem minimálně 100 domů, z nichž největší měl rozlohu 166 metrů čtverečních.

Pro další informace kontaktujte odborného asistenta Ústavu archeologie a muzeologie FF MU Petera Tótha, tel. 770 167 426, e-mail: toth@phil.muni.cz.

Přiložené fotografie z nové lokality v souboru ZIP označujte Foto: MUNI, Martin Ingr

<https://www.muni.cz/pro-media/tiskove-zpravy/archeologove-z-mu-zkoumají-lokalitu-amerika-zrejme-nejstarsi-zemedelske-osidleni-ve-stredni-evrope>